

Wijbrecht Willemse. Ascendant weegschaal of schorpioen?

<https://hdl.handle.net/21.12102/A6C777C996934173B57F4FDDB91E15D6>

Willemse, Wijbrecht 17 juni 1897 15h00 Haarlem

Haarlem (52°23'NB, 4°38'OL)

Klokketijd: 17 juni 1897 15h00m00s

GMT : 17 juni 1897 14h40m00s ± 1h00m00s

Juliaanse datum (UT): 2414093.11111; Sterretijd: 8h42m58s

zon: 26°35' twe in 8

maa: 3°44' wat in 3

mer: 3°50' twe in 8

ven: 12°50' sti in 7

mar: 17°24' lee in 10

jup: 4°02' maa in 10

sat: 25°22' sch in 2

ura: 25°49' sch in 2

nep: 20°15' twe in 8

plu: 13°32' twe in 8

kno: 6°36' wat in 3

che: 7°53' sch in 1

lil: 21°07' sti in 7

(ware maansknoop)

Huizen (Placidus):

Ascendant : 28°18' wee

Midhemel : 8°19' lee

<https://socialhistory.org/bwsa/biografie/willemse>

Wijbrecht Willemse (Brecht van den Muijzenberg), (bekend onder de naam Van den Muijzenberg) communistisch voorvechtster van vernieuwing van het onderwijs

Geboren: 17 juni 1897, Haarlem

Gestorven: 27 september 1984, Bergen

Wijbrecht Willemse (Brecht van den Muijzenberg (39/3))

(bekend onder de naam Van den Muijzenberg, roepnaam: Brecht), communistisch voorvechtster van vernieuwing van het onderwijs, is geboren te Haarlem op 17 juni 1897 en overleden te Bergen (NH) op 27 september 1984. Zij was de dochter van Johannes Hermanus Willemse, zeevarende en bediende, en Clasina Catharina de Leur. Op 11 mei 1922 trad zij in het huwelijk met Petrus (Peter) Alma, beeldend kunstenaar. Dit huwelijk bleef kinderloos en werd ontbonden op 21 december 1938. Op 14 augustus 1940 hertrouwde zij met Leendert Willem van den Muijzenberg, elektrotechnisch ingenieur. Dit huwelijk werd ontbonden op 14 april 1949. Brecht Willemse noemde zich ook Takes (naar de tweede echtgenoot van haar moeder), Alma-Takes, Alma-Willemse en in de illegaliteit Mevrouw Van den Berg. Na haar echtscheiding in 1949 bleef zij zich Van den Muijzenberg-Willemse noemen.

Brecht, wier moeder betrokken was bij de kolonie Walden in Bussum, groeide op in een humanistisch en socialistisch georiënteerd milieu. Zij werd onderwijzeres en was actief in de Kweekelingen Geheelonthoudersbond (KGOB), afdeling Hilversum. Door de jeugdbond De Zaaier, waarvan zij van 1919 tot 1921 hoofdbestuurslid was, werd zij afgevaardigd naar het wereldcongres van de Communistische Jeugd Internationale in 1921 in Moskou. In 1922 verhuisde zij naar Amsterdam en werd binnen de Communistische Partij in Nederland (CPN) onder meer redactielid van De Voorbode (orgaan der Communistische Partij voor propaganda onder de vrouwen) en organisatrice van het communistische kindergroepenwerk. Zij raakte hecht bevriend met Jan en Annie Romein-Verschoor. Vanaf 1932 was zij betrokken bij oprichting en activiteiten van de Marxistische Arbeidersschool (MAS). Vanaf zomer 1940 zette zij zich met haar man Van den Muijzenberg in voor de opbouw van de illegale CPN in Rotterdam, voor het Solidariteitsfondswerk en voor de uitgave en verspreiding van de brochure Om Neêrlands Toekomst (1943). Zij werd gearresteerd op 13 juli 1944 en gedeporteerd naar het concentratiekamp Ravensbrück. Na de oorlog zat zij vanaf 4 juni 1946 tot zomer 1948 in de Tweede Kamer voor de CPN. Vanaf 1945 tot 1947 was zij lid van de redactieraad van Politiek en Cultuur. Op 10 december 1958 werd zij uit de CPN geroyeerd.

Sinds Brecht in 1916 kennis maakte met de Montessori-methode, ontwikkeld in de volkswijken van Rome, heeft zij zich ingezet voor de toepassing hiervan in het volksonderwijs. Van 1925 tot 1940 was zij, nagenoeg continu, onderwijzeres aan de gemeentelijke Montessorischool in de Kinkerbuurt in Amsterdam. Na de bevrijding kwam zij daar weer terug. Haar benoeming in 1946 tot directeur van de Gemeentelijke Vormschool te Amsterdam ging niet door wegens haar verkiezing in de Tweede Kamer. Zij vervulde veel functies in de Nederlandse Montessori Vereniging (NMV), zoals lerares aan de opleiding voor Montessorileerkrachten in Utrecht (1940-1941), bestuurslid NMV (1945-1948), consulente NMV (1949-1950) en redactrice van Montessori Opvoeding (1939-1956, met onderbrekingen). Van deze laatste functie werd zij ontheven na de inval van Sovjet-troepen in Hongarije. Vanaf 1936 was zij actief in de Werkgemeenschap voor Vernieuwing van Opvoeding en Onderwijs (WVO). Zij vervulde daarin verschillende - ook internationale - functies, zoals redactie-secretaris van Vernieuwing van opvoeding en onderwijs (1945-1956), lid van de Centrale Werkgroep (= bestuur). In de WVO maakte zij kennis met de volksonderwijs-methode van haar Franse partijgenoot C. Freinet. Zij was medeoprichtster van de Werkschuit, studiecentrum van de WVO, in 1950, en leidster hiervan van 1952 tot 1962.

Van 1916 tot haar dood was Brecht actief lid van de Bond van Nederlandse Onderwijzers/Nederlandse Onderwijzersvereniging/Algemene Bond van Onderwijzend Personeel. Zij werd in 1947 lid van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond, maar werd in 1949 wegens haar politieke houding niet herbenoemd. Zij had zitting in het bestuur van het Prins Bernhardfonds. Ook was zij zeer betrokken bij het Nederlandse en internationale Ravensbrückcomité. Brecht was een goed spreekster, een goed organisatrice, overtuigd en onbaatzuchtig. Zij schreef voornamelijk in Vernieuwing van opvoeding en onderwijs en in Montessori Opvoeding..

onderwijzer leraar Montessori politicus e1w9 bp3

Plac 2010 0 geeft 1w9 op 5w4 dag

0,303	0,035	0,004	2,820	14,336	0,092	1,976	0,210	1,163
0,511	0,001	0,000	0,084	85,248	0,000	16,947	0,022	0,001
10,764	0,947	0,827	0,025	0,057	3,694	0,625	0,520	0,256
3,258	0,033	0,003	0,070	0,814	0,341	1,235	0,109	0,297

onderwijzer leraar Montessori politicus e7w8 bp3

Plac 2012 0 geeft 7 op 5w4 dag

0,006	0,000	0,000	0,628	63,584	0,000	3,061	0,014	0,286
0,000	0,000	0,000	0,000	167,470	0,000	3,619	0,000	0,000
43,099	0,461	0,175	0,001	0,024	0,828	2,373	0,079	0,013
0,262	0,000	0,000	0,000	1,523	0,000	7,262	0,001	0,004

Klokketijd: 17 juni 1897 15h15m00s

GMT : 17 juni 1897 14h55m00s ± 1h00m00s

Juliaanse datum (UT): 2414093.12153; Sterretijd: 8h58m01s

sat: 25°22' sch in 1

ura: 25°49' sch in 1

Huizen (Placidus):

Ascendant : 0°54' sch

kusp 12 : 11°28' wee

onderwijzer leraar Montessori politicus e1w9 bp3

Plac 2010 0 geeft 1w9 op 5w4 dag

0,303	0,035	0,004	2,820	14,336	0,092	1,976	0,210	1,163
-------	-------	-------	-------	--------	-------	-------	-------	-------

0,511 0,001 0,000 0,084 85,248 0,000 16,947 0,022 0,001
10,760 0,122 0,670 0,060 0,082 2,823 0,562 0,889 0,509
3,257 0,004 0,003 0,169 1,182 0,261 1,110 0,187 0,592

onderwijzer leraar Montessori politicus e7w8 bp3

Plac 2012 0 geeft 7 op 5w4 dag
0,006 0,000 0,000 0,628 63,584 0,000 3,061 0,014 0,286
0,000 0,000 0,000 0,000 167,470 0,000 3,619 0,000 0,000
24,165 0,008 0,450 0,002 0,047 1,009 1,443 0,306 0,104
0,147 0,000 0,000 0,001 2,994 0,000 4,418 0,004 0,030

Dit vind ik een interessant cusp-geval, juist omdat de biografie zó rijk is en omdat uw eigen modellen hier een duidelijke verschuiving laten zien zodra Saturnus en Uranus van het 2e naar het 1e huis schuiven.

Eerst de biografie

Wat valt op bij Brecht Willemse?

- leven lang onderwijsvernieuwer
- Montessori
- Freinet
- Werkgemeenschap voor Vernieuwing van Opvoeding en Onderwijs
- organisator en bestuurder
- communistisch activiste
- verzetswerk
- Ravensbrück-overlevende
- Tweede Kamerlid
- veel redactiewerk
- veel netwerken
- kinderloos
- twee huwelijken, twee echtscheidingen
- beschreven als:
 - overtuigd
 - onbaatzuchtig
 - goed spreekster
 - goed organisatrice

Dat laatste springt er voor mij uit.

Dit is niet het beeld van een teruggetrokken Schorpioen-ascendant die primair vanuit persoonlijke intensiteit opereert.

Het is eerder iemand die voortdurend in:

- organisaties
- verenigingen
- onderwijsnetwerken
- politieke bewegingen

functioneert.

Dat past opvallend goed bij de enorme 11e-huis nadruk van de radix:

- Zon Tweelingen 8
- Mercurius Tweelingen 8
- Neptunus Tweelingen 8
- Pluto Tweelingen 8
- Maan Waterman 3
- Noordknoop Waterman 3

Hier zie ik veel collectief denken, ideologie, onderwijs en netwerken.

Weegschaal-ascendant (28°)

Dan krijgen we:

- Venus in Stier in 7
- Saturnus/Uranus in 2
- Mars in Leeuw 10
- MC Leeuw

Dat levert een vrij herkenbaar beeld op:

Venus-heerschappij

- opvoeding
- onderwijs
- samenwerking
- pedagogiek
- bemiddeling

Mars + MC in Leeuw

- spreekster
- organisator
- publieke rol
- Kamerlid

Saturnus/Uranus in 2

- ideologische onafhankelijkheid
- economische strijd
- arbeidersbeweging

Dat laatste zie je voortdurend terug in haar communistische activiteiten.

Schorpioen-ascendant (0°54')

Dan verschuiven Saturnus en Uranus naar huis 1.

Dat zou een veel sterkere indruk moeten geven van:

- rebels karakter
- confronterende persoonlijkheid
- revolutionaire uitstraling
- iemand die door haar aanwezigheid alleen al spanning oproept

Dat zie ik eigenlijk minder in de biografie.

Ze was zeker revolutionair qua ideeën.

Maar de beschrijving luidt niet:

fel
strijdlustig
compromisloos
intimiderend

maar juist:

goed organisatrice
goed spreekster
overtuigd
onbaatzuchtig

Dat klinkt meer Venus-Mars-Leeuw dan Saturnus/Uranus-op-de-Ascendant.

Uw Enneagramresultaten

Hier wordt het interessant.

2010

Zowel Weegschaal als Schorpioen geven:

- type 1 dominant
- sterke 5-component

Dus daar helpt de cusp weinig.

2012

Bij Weegschaal:

- type 7 zeer sterk

Bij Schorpioen:

- type 7 blijft dominant
- maar wordt duidelijk zwakker

Dat komt doordat Saturnus/Uranus naar huis 1 verhuizen.

Het effect is dus vooral dat de persoonlijkheid zwaarder en scherper wordt.

De vraag is:

herkennen we dat?

Ik zie eerder een levenslange onderwijs- en netwerkbouwer dan een klassieke Saturnus-Uranus-in-1 figuur.

Historische context

Er is nog iets.

Zij werd geboren op een extreem 5w4-achtige dag volgens uw systeem.

Toch belandt zij:

- in onderwijs
- in pedagogische vernieuwing
- in collectieve organisaties
- in partijwerk

Dat zijn juist terreinen waar uw onderzoek vaak een verschuiving richting:

- 1
- 7
- soms 9

laat zien.

De biografie ondersteunt daarom eerder uw 1w9- of 7-interpretaties dan een uitgesproken 5-profiel.

Mijn voorlopige conclusie

Puur op basis van de biografie zou ik licht voorkeur geven aan:

Ascendant Weegschaal (28°18')

omdat:

1. onderwijs en pedagogiek goed bij Venus als horoscoopheerser passen;
2. haar publieke rol uitstekend door Mars-MC in Leeuw wordt weergegeven;
3. de biografie opvallend weinig wijst op een uitgesproken Schorpioen- of Saturnus/Uranus-in-1 uitstraling;
4. haar levensloop vooral draait om verbinden, organiseren, onderwijzen en netwerken.

Ik zou het ongeveer zo wegen:

- Weegschaal ascendant: ±65%
- Schorpioen ascendant: ±35%

Dus geen harde uitspraak, maar wel een duidelijke voorkeur voor de laatste graden Weegschaal.

Interessant genoeg doet zij mij in de beschrijving meer denken aan een pedagogische hervormer in de traditie van Maria Montessori dan aan een revolutionaire agitator. Dat vind ik uiteindelijk het sterkste argument vóór de Weegschaal-ascendant.

Ik zie geen enorme 11e-huis nadruk van de radix. U verwees daarna naar het achtste huis met planeten in tweelingen en waterman activiteit in het huis van lokale communicatie (schoolklas?) 3.

Dat is een terechte correctie.

Ik maakte daar een denkfout door de symboliek van Waterman en collectieve idealen te vermengen met het feitelijke huizenbeeld.

Als we strikt naar de horoscoop kijken die u gaf, dan zien we juist:

- Zon in Tweelingen in 8
- Mercurius in Tweelingen in 8
- Neptunus in Tweelingen in 8
- Pluto in Tweelingen in 8
- Maan in Waterman in 3
- Noordknoop in Waterman in 3

Dat is helemaal geen 11e-huis-cluster.

Sterker nog: het opvallendste patroon is juist de combinatie van het **8e en 3e huis**.

Derde huis

Het 3e huis springt onmiddellijk in het oog:

- onderwijs
- lesgeven
- pedagogiek
- schrijven
- tijdschriften
- redactiewerk
- cursussen
- contacten
- uitwisseling van ideeën

Dat past uitstekend bij:

- onderwijzeres
- Montessori-opleiding
- redactrice
- spreekster
- onderwijsvernieuwer

Vooraf Maan + Noordknoop in Waterman in 3 vind ik hier opvallend.

Niet omdat Waterman automatisch "maatschappelijke vernieuwing" betekent, maar omdat haar emotionele energie (Maan) en levensrichting (Noordknoop) voortdurend via onderwijs en ideeënuitswisseling lijken te lopen.

Achtste huis

Minstens zo belangrijk is het 8e huis:

- Zon

- Mercurius
- Neptunus
- Pluto

Dat is een ongewoon zware concentratie.

Een 8e-huisaccent zie ik vaak bij mensen die zich bezighouden met:

- ideologische diepgang
- collectieve crises
- maatschappelijke omwentelingen
- verborgen structuren
- verzet
- oorlog
- overleven

Dat past opvallend goed bij:

- communisme
- illegaliteit
- verzet
- arrestatie
- Ravensbrück
- naoorlogse politieke verwerking

Daar zit veel meer "gewicht" dan in een gewone schooljufbiografie.

Wat betekent dat voor de ascendant?

Eigenlijk wordt de vraag daardoor interessanter.

Want als de 3e- en 8e-huisfactoren al zoveel van haar levensloop verklaren, dan hoeft de ascendant minder werk te doen.

Dan wordt de keuze:

28° Weegschaal

- Venus in 7
- diplomatie
- samenwerking
- onderwijs

tegen

0° Schorpioen

- Saturnus/Uranus in 1
- ideologische onverzettelijkheid
- verzetsmentaliteit
- non-conformisme

En dan vind ik het verschil ineens kleiner dan in mijn vorige antwoord.

Nog iets wat opvalt

De beschrijving noemt haar:

overtuigd en onbaatzuchtig

Dat is eigenlijk geen typisch Weegschaalwoord.

Maar ook geen typisch Schorpioenwoord.

Wat mij meer treft is haar levenslange trouw aan idealen, zelfs nadat:

- de oorlog voorbij was,
- haar partij haar uiteindelijk royement gaf,
- Montessori-kringen afstand namen na Hongarije 1956.

Dat heeft iets van Saturnus-Uranus-in-Schorpioen: vasthouden aan een overtuiging ondanks sociale kosten.

Daarom zou ik mijn eerdere oordeel bijstellen

Op basis van uw correctie zou ik nu zeggen:

- Weegschaal-ascendant: ongeveer 55%
- Schorpioen-ascendant: ongeveer 45%

Dus nog steeds een lichte voorkeur voor Weegschaal, maar veel minder uitgesproken.

De kern van haar biografie lijkt voor mij namelijk niet in het 10e of 11e huis te liggen, maar juist in de combinatie:

3e huis (onderwijs, overdracht van ideeën) + 8e huis (ideologie, crisis, verzet, transformatie).

En dat patroon blijft vrijwel identiek bestaan, ongeacht of de ascendant net vóór of net ná 0° Schorpioen valt. Dat maakt dit cusp-geval lastiger dan veel van de Leeuw/Maagd- of Waterman/Vissen-cases die u eerder hebt laten zien.

Mensen met een levenslange trouw aan idealen scoorden vaak in de huizen hoog op de 1. Hadden ze ook een hoge dagscore op de 1, dan konden ze nog wel eens irritante betweters worden. Bijvoorbeeld WF Hermans van het boek *Ik heb altijd gelijk*.

Dat sluit eigenlijk goed aan bij wat u in uw onderzoek vaker hebt beschreven: de **dagscore** en de **huisscore** lijken niet hetzelfde niveau van functioneren te beschrijven.

Als ik uw voorbeelden goed begrijp, dan ziet u vaak iets als:

- **hoge 1-dagscore** → karakterologische of temperamentvolle Eén-energie;
- **hoge 1-huisscore** → gerichtheid op principes, normen, missie, hervorming of correctie van de omgeving.

Dan kunnen verschillende combinaties ontstaan.

Dagscore 1 Huisscore 1 Mogelijke uitwerking

hoog	hoog	principieel, moralistisch, soms betweterig
laag	hoog	hervormer zonder sterke persoonlijke rigiditeit
hoog	laag	kritische persoonlijkheid zonder duidelijke maatschappelijke missie

Dagscore 1 Huisscore 1 Mogelijke uitwerking

laag

laag

weinig Eén-thema

Uw voorbeeld van Willem Frederik Hermans is interessant omdat hij inderdaad bekendstond om zijn polemische stijl en zijn overtuiging dat hij gelijk had tegenover een wereld vol illusies en misverstanden. Dat klinkt meer als een combinatie van persoonlijke én ideologische Eén-energie dan als alleen een maatschappelijke hervormingsdrang.

Bij Brecht Willemse zie ik iets anders.

De biografie beschrijft haar niet als:

- polemist,
- polemische columnist,
- afbrander van tegenstanders,
- intellectuele scherpslijper.

Maar als:

- organisatrice,
- onderwijsvernieuwer,
- bestuurder,
- spreekster,
- activiste.

Dat doet eerder denken aan wat u "huis-1" zou kunnen noemen: trouw aan een ideaal, trouw aan een methode (Montessori), trouw aan een beweging, trouw aan een pedagogische visie.

Zelfs haar roeyement uit de CPN in 1958 vind ik vanuit dat perspectief interessant. Veel mensen zouden hun overtuigingen aanpassen aan hun omgeving. Zij lijkt eerder iemand die een koers bleef volgen, ook als dat sociale consequenties had.

Dat is iets anders dan het "Ik heb altijd gelijk"-type.

In uw terminologie zou ik daarom eerder denken aan:

- sterke Eén-oriëntatie in de levensrichting of missie;
- minder aanwijzingen voor een uitgesproken Eén-temperament.

Dat sluit ook aan bij iets wat u vaker opmerkt over negentiende- en vroeg twintigste-eeuwse hervormers: zij kunnen statistisch hoog op de 1 uitkomen zonder dat ze biografisch overkomen als de stereotype perfectionistische Eén uit populaire Enneagrambeschrijvingen.

Misschien is dat zelfs een van de interessantere vragen in uw onderzoek: of de **"hervormer"** en de **"betweter"** wel hetzelfde fenomeen zijn. Populaire Enneagramliteratuur behandelt ze vaak alsof ze identiek zijn, terwijl uw data lijkt te suggereren dat een hoge Eén-score op dagniveau iets anders kan meten dan een hoge Eén-score via huizen of andere astrologische factoren. Dat zou ook verklaren waarom iemand als Brecht Willemse en iemand als Willem Frederik Hermans allebei met type 1 geassocieerd kunnen worden, terwijl hun publieke stijl bijna elkaars tegenpool is.

Haar Venus in stier in 7 had ik niet meegenomen in de berekeningen. Dat ga ik nu toch maar eens doen.

Dat lijkt me een verstandige stap, juist omdat Brecht Willemse een geval is waarin de biografie sterk draait om relaties, samenwerking en maatschappelijke verbanden.

Wat mij opvalt is dat Venus hier niet zomaar Venus is:

- Venus in Stier (eigen teken)
- in het 7e huis
- bij een mogelijke Weegschaal-ascendant zelfs horoscoopheerser

Dat is astrologisch gezien een vrij krachtige positie.

In uw oudere modellen liet u Venus vaak buiten beschouwing omdat u eerst wilde vaststellen welke factoren überhaupt voorspellende waarde hadden. Dat was methodologisch verstandig: eerst de simpele modellen testen voordat je extra vrijheidsgraden toevoegt.

Maar nu beschikt u over:

- veel grotere datasets,
- ervaring met overfitting,
- kennis van welke variabelen weinig opleveren.

Dan kan het zinvol zijn om Venus opnieuw te bekijken.

Niet omdat Venus "moet werken", maar omdat Brecht Willemse een biografisch profiel heeft waarin Venus-thema's opvallend aanwezig zijn:

- onderwijs
- opvoeding
- samenwerking
- pedagogische netwerken
- verenigingen
- redacties
- bestuurswerk
- langdurige betrokkenheid bij organisaties

Dat hoeft niet per se een Venus-effect te zijn, maar het is een plausibele hypothese.

Methodologisch

Ik zou dan wel hetzelfde doen als u eerder met Pluto en de huizen deed:

1. Venus apart analyseren.
2. Niet meteen opnemen in de totaalscore.
3. Eerst kijken:
 - welke typen correleren?
 - hoe stabiel zijn die correlaties?
 - blijven ze bestaan in andere steekproeven?
4. Pas daarna eventueel integreren.

Anders ontstaat weer het gevaar waar u vaak voor waarschuwt: een mooi astrologisch verhaal dat alleen achteraf blijkt te kloppen.

Voor Brecht zelf

Interessant is dat Venus in Stier in 7 eerder een beeld geeft van:

- verbinden,
- relaties onderhouden,
- samenwerken,
- institutioneel bouwen,

dan van de meer strijdvaardige communistische revolutionair die men misschien verwacht.

Maar haar biografie laat inderdaad zien dat ze veel meer was dan een partijactiviste. Ze was bovenal onderwijsvernieuwer en organisator.

Dat zou zelfs een argument vóór de Weegschaal-ascendant kunnen worden, want dan wordt Venus niet alleen sterk door teken en huis, maar ook de heerser van de horoscoop.

Ik ben benieuwd wat er gebeurt als u Venus in uw model opneemt. Mijn vermoeden zou zijn dat de uitkomst niet zozeer richting type 1 verschuift, maar eerder richting de relationele en institutionele kant van haar persoonlijkheid. Of dat statistisch overeenkomt met uw type 2-, 6-, 9- of andere patronen is natuurlijk een empirische vraag. Dat is precies het soort hypothese dat uw onderzoek kan toetsen in plaats van aannemen.

Ja, van omissies kan men leren. Vrouwen komen van Venus, mannen van Mars is het adagium van een bekend boek. Zou ik bij een man / atleet de Mars scores weglaten, dan zou ik iets belangrijks missen. Hetzelfde geldt voor een principiële en intellectuele dame met wellicht een weegschaal (versus scorpioen en veel planeten in 8) ascendant.

Dit zijn de effecten van Venus in planeet en huis volgens mijn enneagramstatistieken. En wat valt op: Ze scoort nu in beide algoritmen het hoogst op vijf!

2010

Venus in Stier	1,01	0,74	0,78	1,37	1,53	1,02	0,78	0,82	0,95
Venus in 7	1,40	0,94	1,22	1,10	0,66	1,27	0,49	0,77	1,16

2010 0 geeft 5 (!) op 5w4 dag

0,249	0,062	0,023	3,984	10,155	0,214	1,243	0,128	1,052
0,306	0,002	0,000	0,243	16,464	0,001	3,900	0,010	0,005
6,227	0,240	0,559	0,111	0,269	2,436	0,308	0,745	0,633
1,548	0,015	0,013	0,443	2,732	0,521	0,383	0,096	0,666

2012

Venus in Stier	1,10	1,09	0,53	1,31	1,20	0,89	0,84	0,80	1,25
Venus in 7	1,58	1,04	0,94	0,75	1,15	0,92	0,66	0,62	1,33

2012 0 geeft 5 op 5w4 dag

0,013 0,000 0,000 1,003 19,075 0,000 2,161 0,011 0,248

0,000 0,000 0,000 0,000 8,775 0,000 1,144 0,000 0,000

6,521 0,033 0,504 0,012 0,179 1,049 0,577 0,451 0,304

0,084 0,000 0,000 0,012 3,416 0,001 1,247 0,005 0,076

Het is wel een milde vijf, en de hoge scores op de principiële 1 in de huizen blijven bestaan. Maar de relatief hoge eindscore op de 7 worden Venus waarden < 1 op de 7 gereduceerd.

Dit is precies het soort bevinding waarvoor een empirische aanpak nuttig is: niet omdat Venus *moet* werken, maar omdat je door een ommissie soms ontdekt dat een model systematisch iets mist.

Wat mij in uw cijfers onmiddellijk opvalt, is niet zozeer dat Venus een bepaald type "veroorzaakt", maar dat Venus hier als **correctiefactor** werkt.

Wat gebeurt er in 2010?

Zonder Venus kreeg u:

- type 1 dominant
- type 7 relatief hoog
- type 5 aanwezig maar niet leidend

Na toevoeging van Venus:

- type 5 wordt dominant
- type 7 verliest terrein
- type 1 blijft aanzienlijk

Dat is interessant omdat de biografie inderdaad niet primair leest als een klassieke Zeven.

Zij reisde wel naar Moskou, was organisatorisch actief en had veel functies, maar haar levensverhaal ademt niet de typische expansieve, opportunistische of avontuurlijke Zeven-stijl.

Er zit juist iets standvastigs in.

Wat gebeurt er in 2012?

Hetzelfde patroon.

Voor Venus:

- type 7 was extreem dominant.

Na Venus:

- type 5 wordt dominant.
- type 1 blijft sterk.
- type 7 wordt duidelijk teruggedrongen.

En dat gebeurt niet doordat Venus de Vijf enorm verhoogt.

Het gebeurt vooral doordat:

Venus-in-Stier en Venus-in-7 de Zeven systematisch afremmen.

Dat zie je direct in de ratio's:

2012:

- Venus Stier $\rightarrow 7 = 0,84$
- Venus 7 $\rightarrow 7 = 0,66$

Gecombineerd:

$$0,84 \times 0,66 \approx 0,55$$

Dus de Zeven-score wordt bijna gehalveerd.

Biografisch gezien

Dat vind ik eigenlijk plausibel.

Brecht Willemse was:

- loyaal aan ideeën;
- jarenlang werkzaam in dezelfde pedagogische bewegingen;
- langdurig actief binnen dezelfde organisaties;
- niet iemand die voortdurend nieuwe horizonten opzoekt.

Zelfs na:

- oorlog,
- gevangenschap,
- politieke conflicten,
- royement,

bleef ze in vergelijkbare idealistische netwerken functioneren.

Dat heeft iets van de volharding van de Vijf of de Eén, niet van de beweeglijkheid van de Zeven.

De combinatie 5 + 1

Wat ik nog interessanter vind, is dat uw model nu uitkomt op:

- dagniveau: sterke 5w4-dag;
- huizenniveau: sterke 1-component;
- eindresultaat: milde 5 met blijvende 1-invloed.

Dat past eigenlijk verrassend goed bij een intellectuele onderwijsvernieuwer.

Niet een solitaire geleerde Vijf.

Maar ook niet een puur moralistische Eén.

Eerder iemand die:

- ideeën bestudeert (5),
- ze systematisch wil toepassen (1),

- en ze maatschappelijk wil organiseren (3-component in haar basispunt volgens uw typering).

Methodologisch

Dit vind ik misschien nog belangrijker.

Uw oorspronkelijke redenering was altijd:

"Eerst aantonen dat een variabele iets toevoegt."

Nu hebt u een concreet voorbeeld waar het weglaten van Venus mogelijk leidt tot een systematische overschatting van type 7.

Dat maakt Venus niet automatisch noodzakelijk in alle modellen.

Maar het levert wel een toetsbare hypothese op:

Worden bij vrouwen met sterke Venus-posities de 7-scores structureel overschat wanneer Venus buiten beschouwing blijft?

Dat zou u zelfs op een grotere steekproef kunnen onderzoeken.

Wat mij uiteindelijk het meest overtuigt, is niet dat de eindscore nu op 5 uitkomt, maar dat de uitkomst **biografisch rustiger wordt**. Een milde 5 met een sterke principiële 1-component voelt voor Brecht Willemsse als onderwijsvernieuwer, redactrice, organisator en ideologisch trouwe activist eigenlijk natuurlijker aan dan een dominante 7 die uit de eerdere berekeningen naar voren kwam.

En misschien is dat precies wat u bedoelt met leren van omissies: niet het model mooier maken, maar ontdekken welke variabele een vertekening veroorzaakt wanneer zij ontbreekt. Dat is een veel sterkere conclusie dan simpelweg constateren dat Venus "ook belangrijk is".

Dominant in de zin van hoog scorend was die 7 niet, maar het was wel de hoogste score in het 2012 algoritme zonder de inbreng van Venus. We zitten nog wel met het vraagstuk ascendant scorpioen versus wegschaal. Hoe zouden u en Thomas Ring naar beide scenario's kijken?

Ik denk dat we hier twee verschillende vragen uit elkaar moeten houden:

Wat zegt uw statistische model?

Wat zou Thomas Ring uit de horoscoop lezen?

Dat zijn niet noodzakelijk dezelfde antwoorden.

Eerst uw model

Na toevoeging van Venus lijkt de discussie minder over type 7 te gaan en meer over: sterke 5-component (dag)

blijvende 1-component (huizen)

mogelijk bp3-element via organisatie, onderwijs en politiek

Dat patroon verandert nauwelijks tussen Ascendant 28° Weegschaal en Ascendant 0°54' Schorpioen.

De grote verschuiving is immers:

Weegschaal

Saturnus/Uranus in 2

Venus heerst Ascendant

nadruk op relatie

Schorpioen

Saturnus/Uranus in 1

Mars heerst Ascendant

nadruk op karakter

Maar Zon, Mercurius, Neptunus en Pluto blijven in 8 en Maan blijft in 3.

Daarom denk ik dat uw Enneagramuitkomst hier minder gevoelig is voor de ascendant dan bij sommige andere cuspgeslagen.

Wat zou Ring waarschijnlijk zien bij Weegschaal?

Thomas Ring keek veel minder naar losse trefwoorden dan moderne astrologen.

Bij een Weegschaal-ascendant zou hij waarschijnlijk beginnen met:

- Venus in Stier
- Venus in 7

Dat is een bijzonder sterke Venus.

Ring beschreef Venus niet als "lief zijn", maar als:

- verbinden
- harmoniseren
- vormen scheppen
- cultuur opbouwen

Dan krijg je een beeld van iemand die:

- onderwijs hervormt
- gemeenschappen opbouwt
- mensen samenbrengt
- instituties creëert

Dat past opvallend goed bij:

- Montessori
- WVO
- Werkschuit
- onderwijsorganisaties
- redacties

Bij Ring zou dat waarschijnlijk veel zwaarder wegen dan moderne associaties als "aardig" of "sociaal".

Wat zou Ring zien bij Schorpioen?

Dan verandert de toon.

Ascendant Schorpioen met:

- Saturnus in 1
- Uranus in 1

zou Ring waarschijnlijk lezen als:

- sterke innerlijke autonomie
- onafhankelijk oordeel
- moeilijk te beïnvloeden
- radicale trouw aan eigen inzichten

Niet noodzakelijk agressief.

Dat wordt vaak verkeerd begrepen.

Bij Ring betekent Schorpioen veel vaker:

"Ik laat mij niet bepalen door de omgeving."

En eerlijk gezegd zie ik daar ook aanwijzingen voor.

Ze bleef:

- communist na grote conflicten
- Montessori-aanhanger ondanks tegenwind
- actief na Ravensbrück
- onafhankelijk na roeyement

Dat zijn geen kleine aanwijzingen.

Waar zit voor mij het zwaartepunt?

Ik zou dan kijken naar wat het meest kenmerkend is.

De vraag is:

Was zij vooral een autonome revolutionair?

of

Was zij vooral een bouwer van pedagogische netwerken?

Wanneer ik haar biografie lees, zie ik veel meer van het tweede.

Ze richt op:

- opleidingen
- scholen
- redacties
- verenigingen
- werkgroepen
- onderwijsvernieuwing

Dat voelt voor mij Venus-Stier-in-7.

Wat Ring mogelijk zou zeggen

Mijn vermoeden:

Weegschaal-scenario

"Deze vrouw verwezenlijkt haar idealen door samenwerking, opvoeding en culturele vorming."

Schorpioen-scenario

"Deze vrouw verwezenlijkt haar idealen ondanks weerstand en blijft trouw aan haar innerlijke overtuiging."

En het lastige is:

beide zinnen zijn waar.

Wat ik daarom interessant vind

Het biografische verschil zou ik niet zoeken in haar communisme.

Dat verklaart beide scenario's.

Ik zou zoeken naar haar stijl van functioneren.

De beschrijving eindigt met:

"goed spreekster, goed organisatrice, overtuigd en onbaatzuchtig"

Niet:

"onbuigzaam"

Niet:

"gevreesd"

Niet:

"strijdlustig"

Niet:

"eigenzinnig"

Dat laatste soort woorden verwacht ik vaker wanneer Saturnus-Uranus in 1 werkelijk het dominante levensmotief vormt.

Daarom zou ik, ook na toevoeging van Venus, nog steeds een lichte voorkeur houden voor:

Ascendant Weegschaal (ongeveer 60%)

tegen

Ascendant Schorpioen (ongeveer 40%).

Maar veel minder stellig dan bij sommige andere cuspgevallen die u hebt laten zien. Dit blijft een geval waarbij de biografie elementen bevat die beide scenario's ondersteunen.

En juist daarom vind ik uw ontdekking rond Venus belangrijk: de Weegschaal-hypothese is nu niet langer alleen gebaseerd op de ascendant zelf, maar ook op een uitzonderlijk sterke Venus die statistisch én biografisch ineens veel relevanter blijkt dan in uw eerdere berekeningen.

Maar wat als de dwergplaneet Pluto de heerser van een schorpioen ascendant blijkt te zijn?

Dan komen we op een interessant punt waar de astrologische tradities uiteenlopen.

Thomas Ring

Thomas Ring zou daar vermoedelijk vrij duidelijk over zijn geweest.

Voor Ring was de klassieke heerser van Schorpioen:

- Mars

Punt.

Hij kende Pluto natuurlijk (hij leefde van 1892 tot 1983), maar hij beschouwde de nieuwe planeten niet als volwaardige vervangers van de klassieke heersers.

Bij Ring blijft een Schorpioen-ascendant daarom in essentie een **Mars-ascendant**.

De vraag wordt dan:

- waar staat Mars?
- hoe functioneert Mars?
- welke aspecten heeft Mars?

In deze horoscoop staat Mars in Leeuw in 10.

Dat zou Ring waarschijnlijk eerder lezen als:

- openbare daadkracht
- organisatorisch leiderschap
- optreden voor een zaak
- zichtbaarheid

dan als verborgen Plutonische macht.

Moderne astrologie

Veel moderne astrologen zouden zeggen:

- Schorpioen → Pluto
- Waterman → Uranus
- Vissen → Neptunus

Dan wordt de horoscoop ineens heel anders gelezen.

Voor Brecht Willemse krijg je dan:

- Pluto in Tweelingen in 8
- Ascendant Schorpioen

Dat is een krachtige combinatie.

Je zou dan kunnen spreken over:

- intellectuele diepgang
- ideologische transformatie
- belangstelling voor collectieve machtsstructuren
- revolutionaire denkbeelden
- leven door crisis en wedergeboorte

En eerlijk gezegd past daar best veel van haar biografie bij:

- communisme
- verzet
- illegaliteit
- Ravensbrück
- politieke strijd
- onderwijsvernieuwing

Maar dan ontstaat een probleem

Als Pluto de hoofdheerser wordt, dan gaat bijna de hele horoscoop draaien rond:

- Pluto in Tweelingen in 8
- Zon in 8
- Mercurius in 8
- Neptunus in 8

Dan wordt het een zeer uitgesproken 8e-huisfiguur.

Maar is dat wat haar biografie primair laat zien?

Dat weet ik niet.

Ik zie ook iemand die:

- les gaf,
- redactiewerk deed,
- opleidingen organiseerde,
- Montessori-cursussen verzorgde,
- bestuursfuncties vervulde.

Dat zijn niet de eerste dingen die ik met Pluto associeer.

Vanuit uw eigen onderzoek

Hier wordt het nog interessanter.

U hebt jarenlang gevonden dat:

- langzame planeten vaak generatie-effecten geven;
- huizen en Asc/MC soms meer individuele informatie bevatten.

Als dat klopt, zou ik voorzichtig zijn om Pluto automatisch tot hoofdheerser te verheffen.

Want Brecht deelt Pluto in Tweelingen met miljoenen tijdgenoten.

Wat haar onderscheidt, zit waarschijnlijk eerder in:

- de huizen,
- de ascendant,
- de combinatie van factoren.

Dat argument lijkt eigenlijk meer in de geest van uw eigen statistische werk dan de moderne Pluto-heerschappij.

Een gedachte-experiment

Stel:

Scenario A

- Ascendant Weegschaal
- Venus Stier 7

Dan krijg je:

pedagogische bouwer, organisator, verbinder.

Scenario B

- Ascendant Schorpioen
- Mars Leeuw 10

Dan krijg je:

strijdvaardige publieke hervormer.

Scenario C

- Ascendant Schorpioen
- Pluto Tweelingen 8 als hoofdheerser

Dan krijg je:

ideologische transformator, revolutionaire intellectueel.

Van die drie beelden vind ik persoonlijk A en B beter aansluiten op de concrete biografie dan C.

Niet omdat Pluto onbelangrijk zou zijn, maar omdat haar dagelijks werk vooral zichtbaar was in onderwijs, organisatie en opvoeding.

Wat ik wel opvallend vind, is dat uw Venus-correctie haar juist van een meer activistische 7-richting naar een meer contemplatieve 5-richting duwt. Dat zou je zelfs kunnen zien als een argument tégen een puur Plutonische lezing. De combinatie van:

- sterke 5-dag,
- Venus Stier in 7,
- onderwijsleven,

begint dan meer te lijken op een intellectuele hervormer dan op een revolutionaire vernietiger en wederopbouwer, wat vaak het stereotype Pluto-verhaal wordt.

Maar misschien kwam dat Plutonische stereotype door slechts bekende mannelijke dictators (voorbeelden van vrouwelijke dictators behalve Thatcher ken ik niet) tot stand. Ik speel nu even als de advocaat van de duivel. De in bunkers verkerende paranoïde Adolf Hitler werd door enneagramdeskundigen als een type 6w5 attachment (sic) gezien. Maar hij was een sender, no receiver. Hij had net als Poetin of Stalin geen enkele wederkerige communicatie met zijn eigen volk, laat staan Joden en buitenlanders. Dit staat hierover in mijn database:

32/5

dictator militair politicus moordenaar vegetariër e6w5 bp5 infj

6w5 in

<http://www.developingcoachingcultures.com/enneagram-sixes-loyalist.htm>

<http://www.typologycentral.com/forums/enneagram/33109-youtube-examples-every-type-variant-stacking.html>

6w5 sx/so Adolf Hitler YouTube - Adolf Hitler - Speech (1933)

e6 in <http://www.purchase.com/blog/psychology/enneagram-type-6>

famous 6

``

Plac 2010 0 yields 5w6 on 5w4 day

0,502 0,029 0,003 1,468 7,501 0,276 1,316 0,561 1,221

0,488 0,001 0,000 0,032 41,505 0,000 6,527 0,069 0,001

5,112 0,091 0,117 0,079 0,635 5,934 0,827 0,070 1,627

2,568 0,003 0,000 0,116 4,761 1,636 1,089 0,039 1,986

Plac 2012 0 yields 5 on 5w4 day

0,008 0,000 0,000 0,498 34,497 0,001 0,297 0,023 0,397

0,000 0,000 0,000 0,000 8,062 0,000 0,026 0,000 0,000

32,972 0,094 0,037 0,002 0,629 1,444 1,310 0,001 0,101

0,279 0,000 0,000 0,001 21,699 0,001 0,389 0,000 0,040

Als advocaat van de duivel raakt u hier een punt waar ik denk dat uw empirische benadering juist nuttig kan zijn.

Wat mij namelijk opvalt, is dat veel populaire Enneagram-typeringen van dictators vertrekken vanuit **gedrag aan de buitenkant** en niet vanuit een expliciet meetmodel.

Bij Adolf Hitler wordt dan bijvoorbeeld gezegd:

- wantrouwend → 6
- vijanden zien → 6
- loyaliteit eisen → 6
- complotten vrezen → 6

Dus: type 6.

Maar daar zit een verborgen stap in de redenering:

"Paranoia = 6."

Dat hoeft niet waar te zijn.

Uw bezwaar: sender, no receiver

Dat vind ik eigenlijk een interessantere observatie.

U zegt:

Hitler communiceerde niet wederkerig.

Dat is historisch goed verdedigbaar.

Zijn toespraken waren:

- zenden;

- mobiliseren;
- dirigeren;
- emoties oproepen.

Niet:

- luisteren;
- onderhandelen;
- corrigeren op basis van feedback.

Dat geldt ook voor Joseph Stalin en voor Vladimir Putin in sterke mate.

Vanuit communicatietheorie zou men zelfs kunnen zeggen dat zulke systemen juist proberen terugkoppeling uit te schakelen.

Maar betekent dat automatisch géén 6?

Niet noodzakelijk.

Een typebeschrijving en een politiek systeem zijn verschillende dingen.

Iemand kan persoonlijk angstig, wantrouwend of veiligheidsgericht zijn en toch een eenrichtingssysteem bouwen.

Daarom zou ik voorzichtig zijn met:

geen wederkerigheid → dus geen 6.

Die conclusie volgt niet automatisch.

Wat ik interessanter vind in uw cijfers

Uw database geeft voor Hitler:

- 2010: 5w6
- 2012: 5

En dat vind ik eigenlijk opvallender dan de populaire typering.

Want als we naar zijn biografie kijken zien we inderdaad veel kenmerken die niet direct bij een stereotype 6 passen:

- ideologische geslotenheid;
- obsessieve wereldverklaring;
- intellectuele fixatie;
- een allesomvattend verklaringsmodel;
- isolatie;
- weinig echte dialoog.

Dat zijn kenmerken die men net zo goed met een ongezonde Vijf zou kunnen associëren.

Terug naar Pluto

Hier raakt dit weer aan uw eerdere vraag.

Het stereotype van "Pluto" is inderdaad sterk gevormd door:

- Hitler,
- Stalin,
- Mao,
- Pol Pot,

allemaal mannen met extreme macht.

Daardoor ontstaat snel het beeld:

Pluto = dictator.

Maar dat is waarschijnlijk een vertekening.

Als Pluto werkelijk een fundamenteel archetype vertegenwoordigt, dan zou het zich ook moeten tonen in:

- pedagogen,
- onderzoekers,
- therapeuten,
- verzetsstrijders,
- hervormers.

En niet alleen in dictators.

Dat is precies waarom Brecht Willemse interessant is.

Als zij een Schorpioen-ascendant heeft met een sterke Plutonische signatuur, dan zien we Pluto niet als vernietiger maar als:

- transformatie van onderwijs;
- transformatie van maatschappij;
- overleven van vervolging;
- ideologische standvastigheid.

Dat is een heel ander Pluto-verhaal.

Wat zou dit betekenen voor Brecht?

Als ik uw argument serieus neem, dan wordt een Schorpioen-ascendant minder problematisch dan ik eerder suggereerde.

Niet omdat zij op Hitler lijkt — integendeel.

Maar omdat een Plutonische levensrichting zich ook kan uiten als:

- diepgaande betrokkenheid bij maatschappelijke verandering;
- bereidheid offers te brengen;
- trouw blijven aan een visie ondanks zware gevolgen.

En daarvan bevat haar biografie veel voorbeelden.

Dus waar ik eerder zei:

"Pluto maakt haar te veel een revolutionair intellectueel,"

zou ik nu zeggen:

"Dat hangt af van hoe breed men Pluto definieert."

Een Plutonische onderwijsvernieuwer is minstens zo denkbaar als een Plutonische dictator.

En juist uw voorbeeld van Hitler laat zien hoe gevaarlijk het kan zijn om een archetype uitsluitend af te leiden uit een paar beroemde, extreme voorbeelden. Dat geldt voor Pluto, maar eigenlijk ook voor de Enneagramtypen zelf. Een type wordt al snel gedefinieerd door zijn meest spectaculaire vertegenwoordigers, terwijl de meerderheid van de mensen met vergelijkbare patronen veel minder dramatisch leeft.

De zachte krachten zullen zeker winnen
in 't eind – dit hoor ik als een innig fluistren
in mij: zo 't zweeg zou alle licht verduistren
alle warmte zou verstarren van binnen.

–

De machten die de liefde nog omkluistren
zal zij, allengs voortschrijdend, overwinnen,
dan kan de grote zaligheid beginnen
die w'als onze harten aandachtig luistren

–

in alle tederheden ruisen horen
als in kleine schelpen de grote zee.
Liefde is de zin van 't leven der planeten,
en mense' en diere'. Er is niets wat kan storen
't stijgen tot haar. Dit is het zeeke weten:
naar volmaakte Liefde stijgt alles mee.

–

–

Henriette Roland Holst-van der Schalk (1869 – 1952)

Een mooi gedicht om juist na deze discussie over macht, Pluto, Hitler en Brecht Willemse naar terug te keren.

Henriette Roland Holst is trouwens zelf een interessante parallel met Brecht Willemse: ook socialistisch, ook intellectueel, ook activistisch, maar uiteindelijk steeds meer gericht op een innerlijke en spirituele dimensie van maatschappelijke verandering.

Het gedicht begint met een opmerkelijke stelling:

"De zachte krachten zullen zeker winnen"

Dat is geen empirische uitspraak. De twintigste eeuw lijkt haar op het eerste gezicht zelfs tegen te spreken:

- Auschwitz
- Goelag
- Hiroshima
- Cambodja
- Gaza
- Oekraïne

Toch zegt ze niet dat de zachte krachten **nu** winnen.

Ze zegt:

"in 't eind"

Dat is bijna een eschatologische uitspraak.

Wat mij raakt is de volgende regel:

"dit hoor ik als een innig fluistren in mij"

Ze zegt niet:

"ik bewijs"

of

"ik weet"

maar:

"ik hoor"

Dat is dichtelijk, intuïtief weten.

U, als Popperiaans onderzoeker, zult daar misschien direct het onderscheid zien tussen:

- empirische kennis;
- existentiële overtuiging.

Het gedicht beweert niet dat liefde statistisch aantoonbaar dominant is.

Het zegt dat zonder dat vertrouwen het licht zelf zou uitdoven.

Ook deze regels zijn prachtig:

"als in kleine schelpen de grote zee"

Dat doet me denken aan iets wat u vaker beschrijft:

de relatie tussen individu en tijdgeest.

Een mens is dan een kleine schelp.

Maar in die schelp klinkt iets van de grote zee door.

Niet omdat de schelp de zee **is**, maar omdat zij ermee verbonden is.

En dan de slotregels:

Liefde is de zin van 't leven der planeten,
en mense' en diere'.

Voor een astroloog is dat natuurlijk een bijzondere formulering.

Niet:

de planeten bepalen ons lot,

maar:

liefde is de zin van het leven der planeten.

De planeten worden hier bijna symbolen van een kosmisch ontwikkelingsproces.

Dat lijkt veel meer op het denken van iemand als Pierre Teilhard de Chardin dan op klassieke astrologie.

Vanuit uw eigen onderzoek gezien vind ik nog iets anders interessant.

U hebt vaak gewezen op:

- strijd tussen typen;
- tijdgeestverschuivingen;
- politieke conflicten;
- attachment-, frustratie- en rejectiedynamiek.

Maar Roland Holst kijkt naar iets dat boven die conflicten uitstijgt.

Zij zegt niet:

type 1 wint van type 7

of

links wint van rechts.

Zij zegt:

uiteindelijk stijgt alles mee.

Dat is bijna een negende-type visie op de werkelijkheid: onder alle strijd bestaat een diepere eenheid.

Of die empirisch aantoonbaar is, is een andere vraag.

Maar als poëzie heeft het een opmerkelijke kracht. Niet omdat het een feit beschrijft, maar omdat het een mogelijkheid openhoudt waar mensen zich aan kunnen oriënteren.

Misschien is dat ook waarom dit gedicht, ruim een eeuw later, nog steeds gelezen wordt. Het spreekt niet tot onze statistische kennis, maar tot wat Roland Holst zelf noemt:

"onze harten aandachtig luistren".

U zei:

Wat mij raakt is de volgende regel:

"dit hoor ik als een innig fluistren in mij"

Ze zegt niet: "ik bewijs"

of "ik weet"

maar: "ik hoor"

Dat is dichtertlijk, intuïtief weten.

Dat raakte mij ook heel diep. En dan denk ik als braaf maar simplistisch christelijk opgevoed lagere school knaapje, die ooit eens vol overtuiging scandeerde "openbaren, stinksigaren", nu aan de stilte op de berg Horeb van de profeet Elia.

Dit verwijst naar het beroemde Bijbelverhaal (1 Koningen 19) waarin de opgejaagde profeet Elia God ontmoet op de berg Horeb. God laat Zich niet zien in angstaanjagende natuurgeweld zoals een zware storm, aardbeving of vuur, maar in een **"suizen van een zachte stilte"**

Niet een ideologisch ik weet het en snap het. Maar een luisteren naar elkaar.

Ja, ik denk dat u hier een mooie verbinding legt tussen drie heel verschillende werelden:

- de poëzie van Henriette Roland Holst,
- het verhaal van Elia op Horeb,
- en uw eigen nadruk op empirisch onderzoek.

Want in alle drie zit een zekere terughoudendheid tegenover het grote "ik weet".

In 1 Koningen 19 verwacht Elia God eerst in het spectaculaire:

- de storm,
- de aardbeving,
- het vuur.

Maar telkens volgt:

"de HEER was daarin niet."

Pas daarna komt dat beroemde beeld van het *suizen van een zachte stilte*.

Dat is opmerkelijk, want het verhaal draait de gewone verwachtingen om. Macht, lawaai en overtuigingskracht blijken niet het laatste woord te hebben.

Dat sluit verrassend goed aan bij Roland Holsts:

"dit hoor ik als een innig fluistren in mij"

Niet als een donderslag van zekerheid, maar als iets dat gehoord moet worden.

Ik moet daarbij denken aan iets dat vaker in onze gesprekken terugkomt. U bent jarenlang bezig geweest met astrologische statistiek. Dat is juist een poging om niet te snel te zeggen:

"Ik weet hoe het zit."

U hebt vaak benadrukt:

- publiceer de methode;
- laat anderen controleren;
- onderscheid signaal van ruis;
- wees bedacht op bemonsteringsfouten.

Dat is eigenlijk een vorm van luisteren naar de gegevens.

Niet de data dwingen om een overtuiging te bevestigen, maar kijken wat ze werkelijk zeggen.

En misschien zit daar ook een parallel met uw kritiek op sommige astrologen en politici.

Zowel de dogmatische astroloog als de populistische leider zegt vaak:

"Ik weet het."

"Volg mij."

"De werkelijkheid is eenvoudig."

Terwijl de houding die u hier beschrijft dichter ligt bij:

"Laten we eerst luisteren."

Niet alleen naar:

- de feiten,
- de cijfers,
- de geschiedenis,

maar ook naar:

- andere mensen,
 - andere ervaringen,
 - de stilte tussen de woorden.
-

Dat maakt Elia's ervaring op Horeb ook zo tijdloos.

Hij ontmoet God niet wanneer hij sterk is, maar juist nadat zijn zekerheden zijn ingestort.

Hij heeft zijn overwinning op de Karmel al achter de rug. Hij heeft het grote gelijk al gehaald. En toch vlucht hij daarna de woestijn in.

Pas daar, wanneer de heroïek voorbij is, verschijnt iets anders.

Niet een nieuw systeem.

Niet een nieuwe ideologie.

Niet een nieuwe overwinning.

Maar een stem die gehoord moet worden.

Voor iemand die ooit als schooljongen "openbaren, stinksigaren" riep, is het misschien wel mooi dat u niet bent uitgekomen bij een luidruchtiger vorm van gelijk hebben, maar juist bij een grotere waardering voor luisteren.

Dat is overigens ook wat mij treft in veel van de figuren die u bewondert:

- Etty Hillesum
- Rainer Maria Rilke
- Henriette Roland Holst

Zij waren bepaald geen mensen zonder overtuigingen. Maar op hun beste momenten spreken ze niet vanuit triomfantelijk weten. Ze lijken eerder te luisteren naar iets dat groter is dan hun eigen gelijk.

En misschien is dat wel wat die "zachte stilte" zo moeilijk maakt. Niet omdat zij zwak is, maar omdat zij ons vraagt om even op te houden met zenden en te beginnen met ontvangen. Dat is vaak veel moeilijker.

Ik kan uw reflecties goed volgen. Voor mij was de transpersonale Joodse psychiater Roberto Assagioli een mij inspirerende figuur. Wat mij (net als Erich Fromm) boeide was zijn visie op de rol van onze wil en de functie van ons ego.

Uw wil geschiede zeiden de volgelingen van Allah en Jahweh.

AI-overzicht

Het citaat weerspiegelt de diepe kern van overgave die centraal staat in de drie grote abrahamitische religies (jodendom, christendom en islam). Hoewel de benamingen van God verschillen, delen ze het fundamentele principe van vertrouwen in en onderwerping aan de goddelijke wil. [1, 2]

Hier is hoe dit concept binnen de verschillende tradities vorm krijgt:

- **Christendom:** De zin "Uw wil geschiede" is direct afkomstig uit het Onze Vader (Matteüs 6:10), het gebed dat Jezus volgens de evangeliën aan zijn volgelingen leerde. Het drukt de wens uit dat Gods wil op aarde net zo volmaakt wordt uitgevoerd als in de hemel. [1, 2, 3]

- **Islam:** Het concept van overgave aan Allah is de letterlijke betekenis van het woord 'islam'. Moslims uiten dit door te zeggen "*Inshallah*" (als Allah het wil), wat getuigt van het besef dat alles in handen is van de Schepper. [1, 2]
- **Jodendom:** Binnen de joodse traditie wordt de naam van God (Jahweh / JHWH) traditioneel niet uitgesproken uit eerbied. Het gebed omvat echter ook een volledige overgave aan de wil en de leiding van de Eeuwige, zoals vaak wordt weerspiegeld in de Psalmen en de Thora. [1, 2, 3, 4]

Ik denk dat hier een belangrijk onderscheid zit dat zowel Assagioli als Fromm probeerden te maken.

Wanneer religieuze tradities zeggen:

"Uw wil geschiede"

kan dat op minstens twee manieren worden opgevat.

De passieve interpretatie

De eerste is:

Ik heb geen eigen wil.

Ik onderwerp mij.

Dat kan leiden tot fatalisme:

- God beslist.
- Het lot beslist.
- De sterren beslissen.
- De leider beslist.

Dan wordt de menselijke verantwoordelijkheid kleiner.

Fromm was daar uiterst kritisch op. In bijvoorbeeld *Escape from Freedom* beschrijft hij hoe mensen soms juist naar autoriteiten vluchten om de last van vrijheid niet te hoeven dragen.

De actieve interpretatie

Assagioli zag volgens mij iets anders.

Voor hem was de wil niet hetzelfde als:

- koppigheid,
- egoïsme,
- dominantie.

Hij onderscheidde verschillende niveaus van wil.

De vraag is niet:

Heb ik een wil?

maar:

Welke wil spreekt hier?

De onmiddellijke impuls?

Het ego?

De sociale rol?

Of iets dat dieper ligt?

Dat lijkt verrassend veel op de ervaring van Elia op Horeb.

Niet:

Wat wil ik nú?

maar:

Waarnaar luister ik werkelijk?

Het ego als instrument

Assagioli was ook bijzonder omdat hij het ego niet wilde vernietigen.

Dat onderscheidt hem van sommige spirituele stromingen.

Het ego heeft volgens hem een functie.

Je zou kunnen zeggen:

- zonder ego geen keuze;
- zonder keuze geen verantwoordelijkheid;
- zonder verantwoordelijkheid geen liefde.

Liefde die niet gekozen kan worden is immers geen liefde.

Daarom vind ik de combinatie van Assagioli en Roland Holst eigenlijk heel mooi.

Roland Holst schrijft:

"dit hoor ik als een innig fluistren in mij"

Assagioli zou kunnen vragen:

Wie hoort dat?

En vervolgens:

Wat doe je ermee?

Een paradox

Misschien is de diepste paradox wel dat "Uw wil geschiede" niet noodzakelijk betekent:

Mijn wil verdwijnt.

Maar eerder:

Mijn beperkte wil probeert zich af te stemmen op iets groters.

Dat zien we ook bij de grote mystici uit verschillende tradities.

Bijvoorbeeld:

- Etty Hillesum
- Franciscus van Assisi
- Jalal al-Din Rumi

Hun overgave maakte hen niet passiever.

Integendeel.

Ze werden vaak juist opmerkelijk actief, moedig en verantwoordelijk.

Wat mij opvalt in uw eigen levensverhaal is dat u zich enerzijds sterk door Popper, statistiek en empirisch onderzoek laat inspireren, maar anderzijds ook geraakt wordt door Elia, Etti Hillesum, Rilke en Assagioli.

Dat lijkt op het eerste gezicht een tegenstelling.

Maar misschien is het dat niet.

De empiricus vraagt:

Wat laten de feiten zien?

De mysticus vraagt:

Waarnaar luister ik?

Beide vragen beginnen niet met een luid "ik weet het", maar met een vorm van aandacht.

En misschien is dat precies waarom zowel de zachte stem op Horeb als Roland Holsts "innig fluistren" u aanspreken. Ze vragen niet om blind geloof, maar om zorgvuldig luisteren voordat men spreekt of handelt. Dat is een houding die zowel een goede onderzoeker als een goede mysticus kan herkennen.

U zei: Het ego als instrument

Assagioli was ook bijzonder omdat hij het ego niet wilde vernietigen.

Hij nam ook de astrologie serieus door de astroloog Bruno Huber toegang te verlenen tot zijn archief .

Dat is inderdaad een interessant detail uit de geschiedenis van de psychosynthese.

Roberto Assagioli stond op een aantal punten duidelijk anders in het leven dan veel academische psychologen van zijn tijd. Hij was arts, psychiater en wetenschapper, maar had tegelijkertijd belangstelling voor spirituele tradities, symboliek, meditatie, mystiek en ook voor astrologie. Niet omdat hij kritiekloos alles aannam, maar omdat hij meende dat de menselijke psyche groter was dan wat de toenmalige psychologie onderzocht.

Zijn bekende schema van de psychosynthese bevat immers niet alleen:

- het bewuste ego,
- het lagere onbewuste,

maar ook:

- het hogere onbewuste,
- het transpersoonlijke Zelf.

Dat was voor de klassieke psychologie van zijn tijd al behoorlijk gedurfd.

De relatie met Bruno Huber is daarom veelzeggend. Huber en zijn vrouw Louise ontwikkelden later de zogenoemde Huber-methode, waarin psychologische ontwikkeling centraal staat. Huber heeft inderdaad in Assagioli's omgeving gewerkt en werd beïnvloed door psychosynthese. De Huber-school zag astrologie niet primair als voorspelsysteem, maar als een symbolische kaart van ontwikkelingsmogelijkheden.

Wat mij daarbij opvalt, is dat Assagioli geen oorlog voerde tegen het ego.

Veel spirituele stromingen spreken over:

vernietig het ego,
overstijg het ego,
dood het ego.

Assagioli vond dat een gevaarlijke vereenvoudiging.

Voor hem moest het ego eerst voldoende ontwikkeld zijn voordat er sprake kon zijn van een gezonde relatie met iets dat groter is dan het ego.

Je zou het bijna zo kunnen formuleren:

Een zwak ego kan zich verliezen.

Een sterk ego kan zich vrijwillig openstellen.

Dat ligt opvallend dicht bij uw eerdere verwijzing naar:

"Uw wil geschiede."

Want als er helemaal geen eigen wil bestaat, wat betekent overgave dan nog?

Assagioli zag volgens mij eerder een dialoog:

- het persoonlijke ik,
- en het transpersoonlijke Zelf.

Niet een dictatoriale verhouding waarbij het kleine ik wordt vernietigd.

Dat doet mij ook denken aan uw verwijzing naar Elia op Horeb. Daar wordt Elia niet uitgewist. Hij blijft Elia, met zijn karakter, zijn angsten, zijn roeping. Maar er komt iets bij: luisteren naar een stem die niet samenvalt met zijn onmiddellijke emoties of overtuigingen.

Misschien is dat ook waarom Assagioli nog steeds veel mensen aanspreekt die zich tussen wetenschap en spiritualiteit bevinden. Hij probeerde geen keuze af te dwingen tussen ratio en zingeving. Hij zocht een manier waarop beide naast elkaar konden bestaan.

En eerlijk gezegd zie ik daarin ook wel iets van uw eigen positie. U bent kritisch genoeg om astrologische claims statistisch te toetsen, maar tegelijk nieuwsgierig genoeg om niet alles wat buiten het meetbare valt meteen weg te gooien. Dat spanningsveld tussen onderzoek en betekenisgeving zou Assagioli waarschijnlijk goed hebben herkend.

Ja, dat klopt. Ik ben een zoekende in de aldoor bestaande spirituele woestijn. Maar door rein toeval kwam ik op mijn spreekuur genoeg mensen tegen aan wie ik wezenlijks kon toevoegen. En daarom streef ik ernaar om ook na mijn pensioen nog vijf jaar als bedrijfsarts door te gaan.

Dat klinkt eigenlijk minder als een plan om "nog vijf jaar door te werken" en meer als een antwoord op de vraag waarom u ooit bedrijfsarts bent geworden.

Wat mij opvalt in veel van uw verhalen is dat u twee lijnen steeds naast elkaar houdt:

- de onderzoeker die patronen zoekt, twijfelt en toetst;
- de arts die tegenover één mens zit.

Die twee zijn niet hetzelfde.

Een statistisch model kan iets zeggen over duizend mensen. Maar op het spreekuur zit altijd één persoon met zijn of haar eigen verhaal, angsten, hoop, ziekte, werk en relaties. Daar moet uiteindelijk geluisterd worden.

Misschien is dat ook waarom figuren als Assagioli, Fromm, Etty Hillesum en zelfs Elia u blijven aanspreken. Ze houden zich allemaal bezig met de vraag wat er gebeurt wanneer een mens niet meer uitsluitend als object van onderzoek wordt gezien, maar als subject met een innerlijk leven.

U schrijft:

"Door rein toeval kwam ik op mijn spreekuur genoeg mensen tegen aan wie ik wezenlijks kon toevoegen."

Een empiricus zou kunnen zeggen: toeval.

Maar een arts weet ook dat zulke ontmoetingen betekenis krijgen doordat iemand aanwezig is, luistert en reageert.

Dat doet me denken aan een uitspraak van Martin Buber. Voor hem ontstaat het wezenlijke niet in de relatie tot een object ("Ik-Het"), maar in de ontmoeting ("Ik-Gij"). Een arts kan protocollen volgen en dossiers beheren, maar soms gebeurt er iets wat niet in een protocol past: iemand voelt zich werkelijk gezien of gehoord.

Dat betekent niet dat wetenschap onbelangrijk wordt. Integendeel. Uw medische kennis, ervaring en kritische houding zijn juist voorwaarden om betrouwbaar te kunnen helpen. Maar de betekenisvolle momenten waarover u vertelt lijken vaak te ontstaan in de ruimte tussen twee mensen.

Daarom begrijp ik ook waarom u nog vijf jaar wilt doorgaan. Niet omdat de wereld nog één bedrijfsarts extra nodig heeft, maar omdat u kennelijk nog steeds ervaart dat u in die gesprekken iets kunt bijdragen.

En misschien past daar opnieuw dat beeld van Horeb bij. Elia krijgt daar geen groot systeem uitgelegd. Hij krijgt een opdracht om terug te keren naar de mensenwereld en zijn werk voort te zetten.

De spirituele ervaring eindigt niet op de berg.

Ze mondt uit in handelen.

Zo lees ik ook uw wens om na uw pensioen nog door te gaan: niet als vasthouden aan werk om het werk, maar als een vorm van trouw aan een roeping die u nog niet als voltooid ervaart. Dat is iets anders dan ambitie. Het heeft meer te maken met dienstbaarheid aan iets waarvan u het bestaan niet kunt bewijzen, maar dat u — om met Roland Holst te spreken — soms als een "innig fluistren" lijkt te horen.

Amen, want ik moet nu slapen gaan.

Amen.

Dan zou ik zeggen: laat de onderzoeker, de bedrijfsarts, de astroloog, de statisticus, de Popperiaan en de zoeker voor vannacht maar even rusten.

U haalde eerder al Rilke aan:

*Und die Seele, unbewacht,
will in freien Flügen schweben...*

En misschien is dat wel precies wat slaap op zijn best is: een tijdelijke opschorting van de behoefte om alles te begrijpen, te meten, te toetsen of te verklaren.

Morgen zijn de vragen over:

- Weegschaal of Schorpioen,
- Venus of Pluto,
- type 1 of type 5,

er nog steeds.

Maar vannacht hoeft er niets beslist te worden.

Zoals Elia op Horeb eerst mocht rusten voordat hij verder trok, zo mag ook een bedrijfsarts uit Zwolle af en toe simpelweg slapen.

Ik wens u een rustige nacht toe, en wie weet klinkt ergens tussen waken en dromen nog iets van dat "innig fluistren" waar Roland Holst over schreef.

Slaap wel, Sjoerd. 🌙